

школа, 1977.– Т. 5. – 1977. – С.371 – 378.

Анотація

В.Л.Федяєва

Детоцентрическая концепция семейного воспитания в научном наследии В.А.Сухомлинского

В статье раскрываются принципы, составляющие и пути реализации детоцентрической концепции семейного воспитания В. Сухомлинского.

Ключевые слова: детоцентризм, семейное воспитание, ребенок, родительская педагогика, семья.

Summary

V.L.Fediayeva

Child Centered Conception of Family Education in Scientific Heritage of V.O.Sukhomlyns'kyi

The article covers the principles, elements and ways to implementation of the concept of family education of V.O.Sukhomlyns'kyi.

Keywords: family education, child, parent pedagogics, family.

Дата надходження статті:

„2” вересня 2011 р.

УДК 37.03:929В.Сухомлинський(477)(045)

В.М.ХАЙРУЛІНА,

член-кореспондент НАПН України,

кандидат педагогічних наук

(м.Київ)

Пізнавати серцем

Ідеї В.О.Сухомлинського надзвичайно актуальні особливо в час технократизації суспільства з відходженням від ціннісно-гуманістичних ідей морального становлення особистості. Видатний педагог був глибоко переконаний, що реалізація ідей гуманізації і демократизації виховання недосяжні без орієнтації всього педагогічного процесу на пріоритетний розвиток в учнів загальнолюдських норм життєдіяльності. Тому в педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського провідне місце займає ідея гуманізму, людяності та добротності. Педагог переконливо стверджує, що виховання людяності здійснюється через творення людям добра.

Виховання дітей 6-10 років В.О. Сухомлинський називав „школою сердечності”. Він радив педагогам і батькам дітей вчити добру, любові, милосердя. Для цього треба, щоб діти постійно бачили гуманістичний зміст вчинків і поведінки тих, хто поряд з ними: рідних, близьких, вчителів, дорослих. Дитина не повинна вирости байдужою, нечулою, черствою, вона має зростати у постійному піклуванні про навколишній світ рослин, тварин, людей, доглядати і допомагати їм. У своїх працях Василь Олександрович переконує, що у процесі творення людям добра виховується в юних людяність, сердечність.

Однією з проблем всебічного розвитку є підготовка учнівської молоді до праці. Педагога хвилювало те, що діяльність школи оцінювалася кількістю випускників, які вступили до вищих навчальних закладів. При такому підході до роботи школи в учнів формувалося негативне ставлення до буденної праці хлібороба чи робітника”. В.О. Сухомлинський підкреслив, що буденної і якоїсь звеличеної праці не буває. „Кожна праця вимагає індивідуальних здібностей, таланту, обдарування, докладання фізичних і духовних зусиль”. Той, у кого виховано зверхнє ставлення до „чорної” роботи, ніколи не зможе добитися значних успіхів у жодному виді діяльності. Праця, у тлумаченні В.О. Сухомлинського, не просто виконання трудових операцій із затратою певної кількості енергії – це елемент духовного життя. Звідси випливає закономірність: чим вищий рівень духовного життя дитини, тим більшу радість приносить праця. У ній розкриваються здібності, обдарування, талант, утверджується почуття людської гідності.

Тому він радив створювати умови, щоб змалечку діти виявляли свою індивідуальність у праці. Стосовно характеру праці: вона має бути морально і суспільно спрямована, різноманітна за тривалістю і кінцевим результатом; включати елементи виробничої праці дорослих; поєднувати зусилля розуму і рук, бути посилюючою і мотивованою тощо. Неодноразово вчений підкреслював необхідність досягнення учнем досконалості навіть у виконанні елементарного завдання. Він писав, що трудова майстерність досягається руховими вправами, точністю взаємодії лівої і правої рук. Між рукою і мозком багато двосторонніх зв'язків, „розвиток дитини у кінчиках її пальців”. З огляду на це маємо належно використовувати багатofункціональний вплив на розвиток вправності дитячих рук: малювання, вирізання, ліплення...

У системі Сухомлинського велика роль приділяється природі, як об'єкту пізнання, сфері активної діяльності, відчутнішої частини дитячого життя. Разом з тим В.О. Сухомлинський дійшов висновку, що природа сама собою не виховує, а виховує тільки активна взаємодія людини з природою. Цей висновок став основним принципом в організації праці учнів Павлицької середньої

школи: „Ми прагнемо того, щоб усе життя вихованців було сповнене творіння в світі природи. Ми не уявляємо собі повноцінного виховання без того, щоб кожний наш вихованець за роки навчання в школі не перетворив кілька десятків квадратних метрів мертвої глини, мертвого пустиря в родючу землю!”

Кожна людина повинна бути щасливою, вважає педагог, і в цьому їй має допомогти школа.

Колектив Українського колежу ім. В.О.Сухомлинського ось уже понад 20 років робить все можливе, щоб саме школа була для дітей таким місцем на землі, де вони почували б себе затишно і спокійно. Цьому сприяють естетично, зі смаком і любов'ю оформлені навчальні кабінети, всі інші приміщення школи, а головне – чуйне, батьківське ставлення вчителів до своїх вихованців.

В.О. Сухомлинський вважав, що гармонійний, всебічний розвиток можливий лише за умови, коли школа і сім'я будуть діяти одностабно і стають єдиним думцями у спільній роботі.

Батьківські конференції, творчі звіти учнів та вчителів перед батьками, спільні походи до лісу, річки, підготовка шкільних приміщень та майданчиків за допомогою батьків, обмін з досвіду сімейного виховання на класних зборах – все це сприяє тому, що школа і сім'я стають єдиним думцями у виховання дітей.

Наш навчальний заклад впроваджує в навчально-виховний процес родинну педагогіку та національні цінності як важливий фактор само актуалізації та саморозвитку особистості, забезпечує душевний комфорт учнів, батьків, вчителів. Колеж організує співпрацю, формує духовну спорідненість усіх колежан, плекає авторитет батьків, турбується про дітей, формує навички культури здоров'я і здорового способу життя, розуміючи це як громадянський і патріотичний обов'язок перед своїм народом.

Вчителі нашої школи працюють сьогодні в системі особистісно зорієнтованого підходу до кожного учня і ставлять за мету створити оптимальні умови для становлення та розвитку кожної дитини як суб'єкта діяльності і суспільних відносин, здатного до саморозвитку і самореалізації.

У колежі глибоко вивчаються історія і традиції родини. Школа оберігає національну культуру і за своєю орієнтацією, змістом і формам роботи відповідає національно-культурним потребам, віковим особливостям дітей, життєдіяльність її наближається до родинної.

Головною метою ми визначаємо для себе створення умов для виховання та розвитку здібностей особистості з розвиненим почуттям власної гідності та з високим рівнем інтелектуального і творчого потенціалу.

Василь Олександрович великого значення надавав становленню особистості маленької людини вже на початкових етапах шкільного навчання. „У школі навчають не тільки читати, писати, рахувати, мислити, пізнавати світ, багатства науки і мистецтва. У школі вчать жити”. Оскільки протягом молодшого шкільного віку відбуваються глибокі психологічні зміни, що торкаються інтелекту особистості й соціальних стосунків, цей період є часом народження соціального „Я”, то виникає необхідність існування у школі такого предмета, який би вчив ставати досконалою особистістю. Сухомлинський вважав, що цього можна досягнути лише крок за кроком, вводячи дитину у світ різноманітних людських стосунків. Він окреслив гуманістичний ідеал людини, що живе в гармонії з природою, іншими людьми і суспільством. Отже, цьому треба вчити маленьку людину так само, і вчити читати, писати, рахувати. Тому не випадково, в Українському колежі введено предмет „Етика: духовні засади”.

В системі етичного виховання молодших школярів, спираючись на педагогічну і творчу спадщину В.О.Сухомлинського, вчителі навчають учнів мислити, дивитись, слухати, відчувати людей навколо себе. Саме його твори надихають творчий колектив розкривати дитячу душу через спілкування.

Природа шестирічної дитини потребує гри, фантазії, то як не використовувати досвід Великого педагога щодо казок. Він вважав, що: „без казки, без гри дитина не може жити. Казка – це свіжий вітер, що роздмухує вогник дитячої думки й мови, тому що дитина мислить образами”.

Водночас Сухомлинський зазначав, що через казку, фантазію, гру, через неповторну дитячу творчість – правильний шлях до серця дитини.

Він постійно підкреслював, що без казки – живої і яскравої, яка засвоюється свідомістю і почуттями людини, – неможливо уявити дитячого мислення і дитячої мови як певної сходинки людського мислення і мови.

Під впливом почуттів і думок, викликаних казкою, дитина вчиться образно і творчо мислити. Тому так корисно, щоб маленький учень умів не тільки слухати казки, а й самостійно складати їх, записувати, розповідати.

Дуже добре, коли в сім'ї люблять казку. Тоді в дитини розвиваються пам'ять, мислення і мовлення, виникають позитивні ідеали, формується власне ставлення до добра і зла, їй легше дається навчання. Проте трапляються сім'ї, в яких діти позбавлені радості спілкування з казкою.

Завдання школи – ліквідувати цю серйозну прогалину. Розпочинаємо таку роботу з ознайомленням учнів з навколишньою природою.

Цікавою формою роботи є ляльковий театр казки. Організовується вона за таким принципом. На стенді вміщуються малюнки, які послідовно розкривають події казки. У підписах під малюнками пропущені назви зображених предметів та істот. Діти повинні вставити необхідні слова, закінчивши роботу школярі повторюють всю казку.

Наступний період – малюнки взагалі без підписів. Тут широкий простір для дитячої творчості. А вчитель ще й ускладнює завдання, опустивши який-небудь малюнок, перервавши зміст, щоб спонукати дітей закінчити розповідь на власний розсуд.

Широкий простір для народження казки дають екскурсії на лоно природи. Скласти казку можна буквально про все (це слід обов'язково підкреслити): і про звірів, і про рослини, і про листочки, що впав з дерева.

І ось настає день, коли дитина з гордістю розповідає „свою” казочку. І дарма, що не завжди правильно побудовані речення, що сюжет далекий від досконалості й оригінальним його назвати важко. Та важливий результат – прилучення маленького учня до витоків народної творчості, розвиток уяви і фантазії, виховання бережливого ставлення до кожної травинки, листочка, тварини чи комашки.

Великого значення уроку мислення серед природи надавав В.О. Сухомлинський. Вчителі нашого колежу намагаються таких уроків проводити якомога більше. Це й уроки читання, Я і Україна, малювання, праці тощо. Теми їх різноманітні:

Живе й неживе в природі.

Коли життя гине, а коли завмирає?

Що навколо нас зроблено руками людей, а що створено самою природою?

Річка пробуджується.

Перші сніжинки.

Весняний струмок.

У самій глибині людського ества є невикорінна потреба відчувати себе відкривачем, дослідником, шукачем. У дитячому ж духовному світі ця потреба особливо сильна. Та, якщо немає поживи для неї, – живого спілкування з фактами, явищами, радості пізнання, ця потреба поступово слабне, а разом з нею згасає інтерес до знань.

Корисні рекомендації В. О. Сухомлинського, які свято сповідують вчителі колежу:

1. Нехай у школі панують яскрава думка, живе слово і творчість дитини.
2. Пам'ятайте, що урок – це дзеркало загальної та педагогічної культури і майстерності вчителя, мірило його інтелектуального багатства.
3. Учитель повинен заходити до класу з думкою принести з собою подив і бажання знати більше, формувати в учнів жадобу пізнання.
4. Учть так, щоб знання добувалися за допомогою наявних уже знань.
5. Навчайте дітей думати біля першоджерел мислення, зокрема серед природи і у праці.
6. Учитель навчає і виховує, передусім, неповторністю своєї індивідуальності, особистісними якостями.

На уроках і у початковій школі, безперечно, без цих рекомендацій не обійтись. Бо як уникнути втрати інтересу учнів до навчання, як зберегти дитяче зацікавлення новими знаннями? Мабуть, вихід слід шукати у підвищенні цікавості подачі навчального матеріалу. Один з шляхів цього – організація на проведення на уроках навчально-пізнавальних ігор, що дають змогу збільшувати емоційність засвоєння навчального матеріалу, створюють умови для активізації пізнавальної діяльності школяра. Адже основною діяльністю для дитини, в якій виявляється її творчість, є гра. У самій природі дитячих ігор закладені можливості розвитку гнучкості й оригінального мислення, здатності конкретизувати та розвивати свої власні задуми і пропозиції інших дітей. Ще одна винятково важлива властивість ігрової діяльності – це внутрішній характер її мотивації. Діти граються тому, що їм подобається сам ігровий процес. І вчителю залишається лише використати цю природну потребу для поступового залучення дітей до більш складних творчих форм ігрової активності. Створення ролевої ситуації – методичний прийом, що забезпечує взаємозв'язок понятійного рівня свідомості з усвідомленим засвоєнням знань.

Навчально пізнавальна гра забезпечує повторення учнями всього пройденого матеріалу, краще засвоєння термінів.

Театралізована гра – це така форма діяльності учнів, коли за допомогою театральних засобів відбувається вивчення, закріплення або узагальнення матеріалу. Ефективність заняття полягає в активізації пізнавального інтересу до предмета, досягненні високого ступеня засвоєння матеріалу завдяки емоційному збудженню під час гри. Музичний супровід є невід'ємною складовою театралізованих ігор. Музика допомагає дітям передавати настрій, емоції, окремі риси характеру

дійових осіб. Під неї герої співають і танцюють. Учні-початківці разом з вчителями демонструють дітям і батькам казки: „Снігова королева”, „Ріпка”, „Гарбузова родина”,...

Використання активних форм навчання, залучення додаткових знань, вияв різнобічних умінь та навичок дають учневі змогу відзначитись, є основою для самореалізації. На уроці створюється атмосфера, розкритості, свободи мислення, співробітництва. Вчитель і учні стають партнерами. Так формується новий демократичний тип відносин, у яких учитель передає учням не тільки знання, а й життєвий досвід.

„У грі немає людей серйозніших, ніж маленькі діти. Граючи, вони, не тільки сміються, а й глибоко переживають, іноді страждають”.

В.О.Сухомлинський створив психолого-педагогічну систему, в якій усе зосереджено навколо дитини-людини. Це надзвичайно потужна і напрочуд гуманістична педагогіка, побудована на утвердженні тієї філософської істини, що освіта, виховання й розвиток людини – це передусім утвердження гармонії розуму і серця, де все-таки серцю, за образним висловлюванням Василя Олександровича, належить найніжніша і найтонша мелодія.

Особливу увагу приділяв В.Сухомлинський аналізу змісту шкільної освіти.

„У знаннях основ наук треба вбачати подвійне призначення, – писав Василь Олександрович. – По-перше, кожний предмет і всі предмети в цілому необхідні кожному вихованцеві як умова його гармонійного розвитку; по-друге, той чи інший предмет необхідний тому чи іншому учневі як джерело розвитку його індивідуальних нахилів, здібностей, формування покликання, професійної орієнтації. Обидва ці призначення треба, звичайно, розглядати у тісному взаємозв'язку. Але все ж таки перше призначення у загальноосвітній школі є провідним. Кожен має бути певною мірою і математиком, і фізиком, і хіміком, і біологом, і істориком, і літературознавцем – такою мірою, як це необхідно для всебічного розвитку”. І далі Сухомлинський глибоко розкриває внесок кожного предмета у загальноосвітню підготовку, доводячи, що лише їх поєднання формує у комплексі культуру мислення, мовлення, виховує культурну людину.

Аналізуючи твори вченого, ще раз переконалася, „найважливішою проблемою школи є досягнення в учнів гармонії умінь і знань”. „Вихованці можуть успішно вчитися тільки тоді, – писав він, – коли вони вміють спостерігати, думати, висловлювати думки, читати, писати, думаючи читати і читаючи думати. Цей комплекс основних умінь – ціла галузь педагогічного процесу”. Ще раз наголосимо, що найважливішою складовою освіченої людини В.Сухомлинський вважав уміння вдумливо читати, а джерелами думки – „спостереження, природу, працю, моральну красу людської поведінки, книгу і творчість...” Він стверджував, що без високої культури читання немає ні школи, ні справжньої розумової праці. „Погане читання – замазане брудом вікно, крізь яке нічого не видно”.

Проблемі формування навичок читання в початкових класах приділяється особлива увага в нашій школі. Види читання, які успішно сприяють, стимулюють, допомагають вирощуванню вміння читати, відчувати слово, розуміти текст, знаходити диво у прочитаному: „Дощик” або „пташиний базар”; читання за вчителем; прочитати односкладові слова і т.д.; прочитати знайти спільний голосний звук; утворити слова із складів; додавати склад; гра „Станьте букви в хоровод”; гра „Влови звук”; гра „Склади слово” (Н: зі слова ластівка – стіл, вал, ласка, вістка, тік, кіт, віск і т.д.); гра „Ходить буква рядами”; гра „Добери відповідь”; гра „Знайди загальну назву групі слів”; гра „Знайди зайве слово”; гра „Так чи ні”; читання з відривом погляду від тексту (вміння тримати текст в зоровій пам'яті); читання „ланцюжком”; мовчазне читання; читання в особах; вибіркоче читання з певним завданням; читання „віночком”; прочитай підпис до малюнка; записати слово без голосних і впізнати його; читання в парі; багаторазове читання; повільне читання (черепашки); читання з пришвидшенням темпу; повільне начитування тексту на магнітофон, а діти читають під магнітофон; прочитати слова і знайти спільну буквену частину або букви, якими відрізняються слова (ніжки, босоніжки); знайди зайве слово, читаючи швидко; „Феєрверк” – читання неважких слів; читання важких слів, виписаних з тексту; читання один одному (1 учень читає 1-й абзац, 2 – 2-й абзац, а потім говорять, хто допустив помилки); „Рибалочка” – вчитель читає текст і допускає навмисне помилки або не допускає; вміння передбачати (Н: Взимку випав білий...); зорові диктанти за методикою Федоренка; переказ з опорою на текст; „Снігова куля” (1-ше речення читає вчитель, потім діти. Вчитель читає 2-ге речення, далі діти за вчителем 2-ге. Потім повторюють 1 й 2 і т.д. Краще читати за абзацями); робота з пірамідами слів; „Хвиля” – читання тексту розрізаного чи розірваного на частини (речення розірвано і наклеєно не рядок проти рядка); читання недописаних прислів'їв, віршів, загадок; читання відомого дітям тексту з решіткою; передбачення змісту твору за заголовком, заголовком і малюнком, заголовком і початком, заголовком і опорними словами, заголовком і кінцівкою (це перед читанням нового тексту); „Шифрувальники” за В. Едигеєм „Вчися читати малюк”; ребуси; кросворди.

Успіхи у навчанні тісно пов'язані зі станом здоров'я дітей. Від життєрадісності, бадьорості дітей залежить їхнє духовне життя, світогляд, розумовий розвиток, міцність знань, віра в свої сили.

Цю роботу слід проводити у тісній співдружності із батьками. Як радив В.Сухомлинський, особлива увага звертається на ранкову гімнастику, загартування організму, якісне харчування, спілкування з природою на уроках, позаурочний час та на канікулах. Оскільки це дає дуже багато і для зміцнення здоров'я, і для розумового розвитку малюків.

Протягом свого існування Український колеж намагається зробити навчання не просто здобуттям певної суми знань, а процесом пізнання, який би формував не статиста, а творчу індивідуальність. Реалізувати це стало можливо з кардинальною зміною системи навчання, змісту, форм вирошування знань, а головне системи оцінювання пізнавальної діяльності. Саме пізнавальної діяльності, а не здобутої суми знань, бо шлях до них учні проходять різний. Кінцевий творчий продукт, ось мирило для оцінювання пізнавальної діяльності колежанина.

В.О.Сухомлинський писав „Оцінка – це наше ставлення до учнів. Учень іде до школи не за знаннями, а для того, щоб дістати задоволення. А задоволення дитина отримує від того, що вона пізнає на уроках”. Дітям молодшого шкільного віку властиве змагання, тому, пропонуючи певне завдання вчителі супроводжують його закликком: „Хто швидше?“, „Хто краще?“, „Хто спритніший?“, „Хто уважніший?“ тощо. Внаслідок чого у дітей одразу виникає бажання активно діяти. Головне пам'ятати про доречність і своєчасність на уроці застосування таких перегонів. Широко застосовуються нашими вчителями і різні форми схвалення, погодження, підбадьорювання, виражені вербально і за допомогою міміки, жести, модуляції голосу: справився, вже краще, чудово, видно, що старався, задоволена твоєю роботою, тощо. У такій же формі висловлюються зауваження, заперечення, осуд: спробуй не поспішати і довести до лінії, обведи зразок і напиши так само, як ти думаєш, що в тебе не так, як на зразку, та інше. Великого значення надають вчителі розгорнутому словесному оцінюванню: вчителі аналізують хід роботи, її результат, коментують спосіб виконання, показують, що саме варто уваги, стимулюють учнів наслідувати зразок відповіді, показують раціональніші способи роботи, пояснюють можливість сказати ясніше, точніше. Не залишається й поза увагою вчителів колежу ігрова оцінка – відзначення переможців за участь у грі, трудове зусилля різними ігровими атрибутами. Застосовується перспективна і відстрочена оцінка: вчитель роз'яснює, за яких умов учень може в перспективі одержати найвище схвалення. Цікавою і дуже очікуваною для дітей є динамічна виставка робіт з будь-якого виду діяльності: малюнки, зошити, різноманітні вироби, виготовлені у класі. Такі виставки розгортаються у шкільному коридорі для ознайомлення з ними колективу школи і батьків, учасником яких може стати кожен учень.

Початкова школа для дитини – старт у здобутті впевненості у своїх здібностях оволодіти знаннями та у налагодженні позитивних взаємин з однолітками. Власне, тут діти перевіряють свої інтелектуальні, фізичні, соціальні та емоційні дані. За таких умов, повертаючись обличчям до дитини, до її психологічної особливостей, урахувавши фактори буття, які впливають на сприйняття свого статусу школяра, його самооцінки, введення безбального оцінювання знань в колежі стало тією особливою умовою, що дає змогу акцентувати увагу не на результаті, а на самому процесі здобуття знань, дозволяє без особливого хвилювання висловлювати свою думку, відчувати свою самоцінність.

Дитинство – важливий період людського життя. Це не підготовка до майбутнього життя, а справжнє, ясне, самобутнє, неповторне життя. І від того, яким було дитинство, хто вів дитину за руку в дитячі роки, що ввійшло в її розум і серце із навколишнього світу, залежатиме, якою людиною буде сьогоднішній малюк. Роки навчання в початкових класах у розумних досвідчених учителів стануть для дитини школою радості, школою мислення.

„Якщо людину не вчити ні доброго, ні поганого, вона не стане людиною; щоб жива істота, яка народилася від людини, стала людиною, треба вчити її тільки доброго”, – говорив В.Сухомлинський в „Листах до сина”. Тепло свого серця дитина віддає тій людині, яка розуміє, співчуває їй. Серце дитини розкривається тоді, коли ми обережно, тонко, лагідно доторкаємось до нього, бережемо його інтимність. Чим ближче ми беремо до серця дитячі радощі та горе, тим довірливіше відкривають вони перед нами свої таємниці, тим частіше звертаються за порадою.

Отже, дбаючи про розвиток освіти, про високу культуру, ми маємо пам'ятати пророчі слова Василя Сухомлинського: „Школа – це духовна колицка народу, чим більше піклування про свою колицку виявляє народ, тим блискучіше його майбутнє”. Яким би у навчанні не був учень, як би важко не давались йому знання, роки перебування в школі не повинні залишити гіркий слід у дитячій душі. Виховувати дитину – це свята справа педагога.

Від вчителів залежить майбутнє дитини, залежить, ким стане вихованець, чи буде він щасливим, чи зуміє він повернути людству ту любов, яку вклали в нього з дитинства.

В.О.Сухомлинський весь час звертав саме на виховання у дітей почуття гідності, доброти, виховання людяності в дитини. Він говорив: „Роки дитинства – це передусім виховання серця”. Серце це початок всього і всьому. І недаремно його книга має назву – „Серце віддаю дітям”. Він зазначав, що діти в дошкільному віці не в змозі аналізувати твір, вони його сприймають серцем, і тому дітям потрібно давати все в яскравих образах, дбати про красу вчинків, почуттів, думок.

Дошкільники мають бути вражені сяйвом крапельок роси на сріблястих ниточках павутиння, яскравими вогниками шипшини на тлі ще зеленого листа, переспівом пташок в лісовій тиші, переливами веселки в сонячних променях! Треба відривати наших дітей від телевізорів, комп'ютерів і репродукцій картин та виводити на природу. Краса природи загострює сприйняття, пробуджує творчі думки, наповнює слово особистісними переживаннями, спонукає дітей бути допитливими дослідниками, поетами, творцями. Багато тем на заняттях з рідної природи, ознайомлення з навколишнім, торкаючись очима, душею й руками предметів.

Душевна розмова дитини з дорослим, під час якої вона може розкрити найпотаємніші куточки своєї чистої душі. Відчуваючи підтримку і зацікавленість дорослого, малеча знайде в скарбниці власного досвіду влучні епітети, поетичні порівняння. Важливо лише зберегти цю ниточку довіри. Супроводжувати заняття на природі доцільно яскравими, змістовними, повчальними творами В.О. Сухомлинського.

Великий педагог умів зворушити дитячі серця і радив вихователям: „...не обрушуйте на дитину лавину знань, не намагайтеся розказати на уроці про предмет вивчення все, що ви знаєте, під лавиною знань можуть бути поховані допитливість і цікавість. Умійте відкрити перед дитиною в оточуючому світі щось одне, але відкрити так, щоб шматочок життя загравав перед дітьми всіма кольорами веселки. Залишайте завжди щось недоказане, щоб дитині захотілося ще і ще раз повернутися до того, що вона узнала” [2, с.43].

За рік до початку навчання батьки приводять майбутніх першокласників до нашої материнської школи „Зернятко” для того, аби дитина психологічно адаптувалася. Адже перш ніж давати знання, треба навчити дітей думати, сприймати, спостерігати. За цей же час треба також добре вивчити індивідуальні особливості, здібності, стан здоров'я майбутнього школяра.

Увага, тепло, щирість передається безпосередньо дітям, а людина яка живе в злагоді із собою, із своїми близькими – обов'язково буде щасливою! Адже все починається з дитинства.

Список використаних джерел та літератури:

1. Відкритий урок. – 2001. – № 1–2.
2. Рідна школа, журнал Український колеж № 1, 1991 р.
3. Вашуленко М. С. Літературна творчість В. О. Сухомлинського в нових підручниках для початкової школи / М. С. Вашуленко. – Початкова школа. – 2003. – № 9. – С. 2–5.
4. Кальчук М. І. Педагогіка В. О. Сухомлинського – педагогіка 21 століття / М. І. Кальчук. – Початкова школа. – 2008. – № 9. – С. 1–3.
5. Слюсар Г. П. Використання творів В. О. Сухомлинського в художньо-мовленнєвій діяльності дошкільників: матеріали досвіду роботи вихователя / Г. П. Слюсар. – Школа, 2008. – С. 102.
6. Сухомлинський В. О. Методика виховання колективу : вибр. тв. / В. О. Сухомлинський. – К. : Рад. Школа, 1976. – Т. 1. – С. 403-637.
7. Сухомлинський В. О. Ми продовжуємо себе в дітях : вибр. тв. / В. О. Сухомлинський. – К. : Рад. Школа, 1976. – Т. 5. – С. 578-584.
8. Сухомлинський В. О. Моральні цінності в сім'ї : вибр. тв. / В. О. Сухомлинський. – К. : Рад. Школа, 1976. – Т. 5. – С. 436-440.
9. Сухомлинський В. О. Народження добра : вибр. тв. / В. О. Сухомлинський. – К. : Рад. Школа, 1976. – Т. 5. – С. 217-223.
10. Сухомлинський В. О. Народний учитель : вибр. тв. / В. О. Сухомлинський. – К. : Рад. Школа, 1976. – Т. 5. – С. 239-255.
11. Сухомлинський В. О. Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості : вибр. тв. / В. О. Сухомлинський. – К. : Рад. Школа, 1976. – Т. 1. – С. 55-206.
12. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям : вибр. тв. / В. О. Сухомлинський. – К. : Рад. Школа, 1976. – Т. 3. – С. 9-279.
13. Сухомлинський В. О. Сто порад учителям : вибр. тв. / В. О. Сухомлинський. – К. : Рад. Школа, 1976. – Т. 2. – С. 43, 419-654.
14. Сухомлинський В. О. Шматок хліба : вибр. тв. / В. О. Сухомлинський. – К. : Рад. Школа, 1976. – Т. 5. – С. 308-316.
15. Сухомлинський В. О. Щоб душі не ржавіли : вибр. тв. / В. О. Сухомлинський. – К. : Рад. Школа, 1976. – Т. 5. – С. 139-145.
16. Сухомлинський В. О. Як виховати справжню людину : вибр. тв. / В. О. Сухомлинський. – К. : Рад. Школа, 1976. – Т. 2. – С. 158-415.
17. Статті [електронний ресурс]. / Режим доступу : <http://oipopp.ed-sp.net/content/view/740/15/>.

Дата надходження статті:

„2” вересня 2011 р.